

Dansk Oase

- den grimme ælling blandt vækkelseskristne?

Bachelorprojekt ved Levi E. Dørken

Projektformulering:

"En beskrivelse af Dansk Oases historie samt en undersøgelse af forholdet mellem Dansk Oase og den øvrige danske vækkelsestradition"

Seminar: Kristne vækkelser 1700-2000
Vejleder: Kurt E. Larsen

Dato: 2/6 2009
Ord: 9000

Indholdsfortegnelse:

1. Indledning	3
2. Den karismatiske Bevægelse & karismatisk fornyelse	4-11
2.1 Den karismatiske Bevægelse	
2.1.1 Den karismatiske Bevægelses historie	
2.1.2 Forholdet til den øvrige danske vækkelsestradition	
2.1.3 Karismatiske fornyelse	
2.2 Vejen-konventerne	
2.2.1 Vejen-konventerne og den øvrige danske vækkelsestradition	
2.2.2 På vej mod en adskillelse	
Ekskurs: Erfaringen (Åndsdåb) og tværkirkelighed	11-13
3. Dansk Oase	14-20
3.1 Det første år i Dansk Oase	
3.1.1 Den øvrige danske vækkelsestradition ved Dansk Oases oprettelse	
3.2 Dansk Oase frem til 2009	
3.2.1 Vedtægtsændringer	
3.2.2 Løbende teologisk debat	
3.2.3 Dansk Oase i 2009	
4. Forholdet mellem Dansk Oase & den øvrige vækkelsestradition i dag	21-23
4.1 Luthersk Mission	
4.2 Indre Mission	
4.3 Kristeligt Forbund for Studerende	
4.4 Dansk Oase	
5. Konklusion	23-24
Perspektivering	25
Summary	26
Litteraturliste	27-33
Bilag (1-21)	

1. Indledning:

Da Dansk Oase (DO) oprettes i 1989 er der stor uenighed om, i hvilken grad bevægelsen har sin berettigelse i Danmark. Nogle fra det danske kirkelige miljø inspireres af bevægelsen, mens andre er mere skeptiske. Det sidste gælder særligt for den øvrige danske vækkelsestradition. Oase-bevægelsen profilerer sig på at være en luthersk karismatisk fornyelsesbevægelse, som vil dele bredt ud af sine ressourcer. Så hvad gør, at lutherske vækkelsesbevægelser vælger at tage afstand fra bevægelsen? Og hvordan udvikler dette forhold sig i takt med, at DO vokser sig større?

BA-projektets indhold vil i henhold til projektformuleringen have to delmål for øje: a) at give en overordnet beskrivelse af DO's historie fra begyndelsen til i dag, og b) at fremstille en undersøgelse af forholdet mellem DO og den øvrige danske vækkelsestradition op igennem tiden¹. Da projektformuleringen er meget bred vil målet for projektet ikke være at gå i detaljen med den historiske udvikling, men at trække de overordnede linjer og præsentere et bredt spektrum af historiens gang til belysning af formuleringens to delmål. Projektet bliver da ikke delt op i "a" og "b", men i stedet gennemgås DO's historie kronologisk og forholdet til den øvrige vækkelsestradition inddrages hvor det er relevant.

Med betegnelsen "den øvrige danske vækkelsestradition" peges på de foreninger, som på en eller anden måde har været i samtale og debat med Dansk Oase. Betegnelsen hentyder derfor til Indre Mission (IM), Kristeligt Forbund for Studerende (KFS) og Luthersk Missionsforening (LM)². For at afgrænse bredden i BA-projektet, vil jeg hverken komme ind på IM's, LM's eller KFS's historiske baggrunde³. Endvidere vil jeg ikke gøre noget videre ud af de grundtvigske foreninger⁴, da kildematerialet ikke tillader, at dette forhold behandles nærmere.

Materialeindsamlingen har for størstedelen af opgaven været et pionerprojekt, med det mål at kunne præsentere en så bredspektret kilde- og litteraturliste som mulig. Materialet består hovedsageligt af interviews, avisartikler, tidsskriftsartikler, opbyggelig litteratur og hjemmesideadresser. Disse kilder har stor værdi, da det i de fleste tilfælde er førstehåndskilder til den historiske udvikling. Når historien er så ung, kan der dog ikke findes litteratur, som sætter forløbet ind i et større historisk perspektiv. Et delmål for projektet vil da være, at få skabt et så nuanceret billede af den historiske situation og udvikling som mulig.

¹ Da projektet formål, ved siden af beskrivelsen af DO's historie, er at beskrive forholdet til den øvrige danske vækkelsestradition, vil fokus i beskrivelsen af DO's historie også i høj grad koncentrere sig om de elementer, som vedrører dette forhold. Dvs., at eksempelvis DO's samarbejdspartnere, DO's menighedstænkning osv. ikke vil blive behandlet i dette projekt.

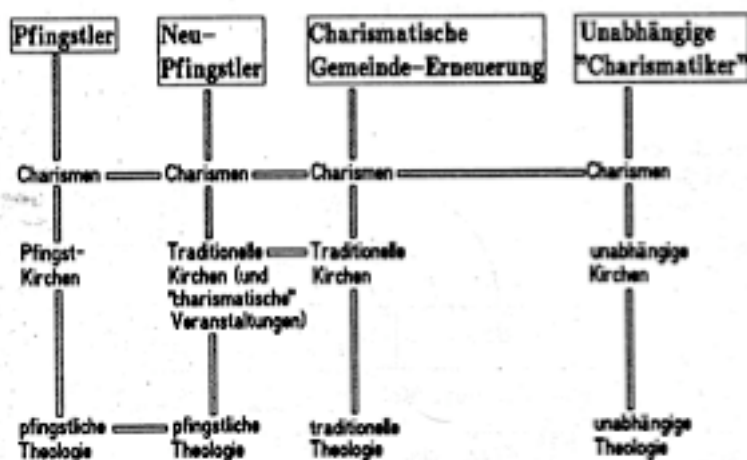
² Luthersk Mission kommer dog først rigtig på banen inden for de seneste fem år.

³ Til eventuel indføring i dette henvises til Poul Holts "Kirkelig Forening For den Indre Mission i 100 år", Flemming Kofod-Svendsens "Tro til tiden" og "hjemmeside 19" om Luthersk Mission.

⁴ Jeg vil heller ikke behandle KFUM og K, selvom foreningen nævnes flere gange i et interview med Anne Mie Skak Johanson som en del af Dansk Oases baggrund (bilag 18).

2. Den karismatiske Bevægelse og karismatisk fornyelse:

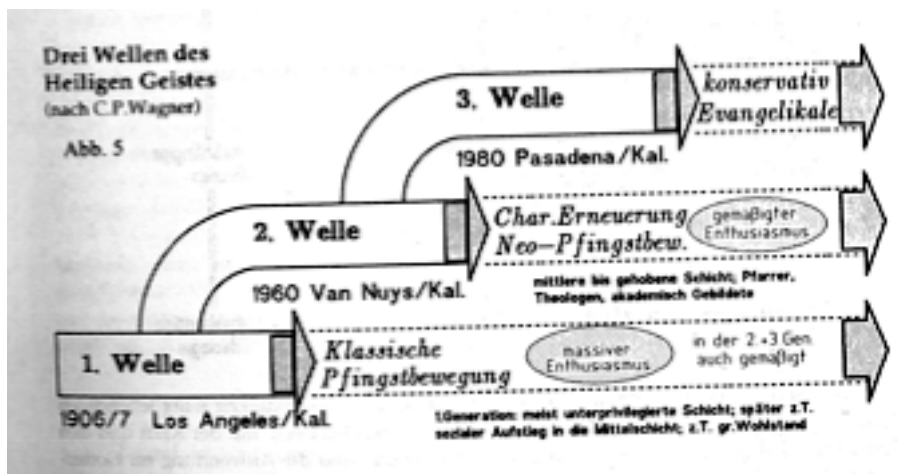
Inden beskrivelserne af Den karismatiske Bevægelse og karismatisk fornyelses historie påbegyndes, bør en begrebsanvendelse, som ligger til grund for hele projektet, fremlægges. Der findes nemlig ikke entydig enighed om, hvilken sprogbrug der foretrækkes om de bevægelser og strømninger, DO er en del af og har baggrund i⁵. Jeg har i mit BA-projekt valgt at skelne mellem tre begreber: a) "Den karismatiske Bevægelse": bevægelsen fra 1960erne og 1970erne, som ønsker åndelig fornyelse i deres kirker, inspireret af pinsebevægelsens historie og teologi, b) "karismatisk fornyelse": en karismatisk strømning i 80erne, som også ønsker åndelig fornyelse, men som i modsætning til Den karismatiske bevægelse vil fastholde sin teologiske arv, c) "karismatiske bevægelser": en fællesbetegnelse for de bevægelser i kirkehistorien, som ønsker et større fokus på Helligånden. Adskillelsen mellem "Den karismatiske Bevægelse" og "karismatisk fornyelse" bygges på den tyske kirkehistoriker Oskar Föllers skelnen mellem "Neupfingstler" og "Charismatische Gemeinde-Erneuerung". Hvor "Neupfingsler" karakteriseres ved traditionel ekklesiologi samt pinsepræget teologi har "Charismatische Gemeinde-Erneuerung" både en traditionel ekklesiologi og teologi.

Figur 1: Særtræk ved de karismatiske bevægelser (Föllner 1994, 20)

De karismatiske bevægelser i det 20. århundrede deles hos Föllner op i tre bølger. Den første bølge betegner den klassiske pinsebevægelse, den anden bølge betegner ovenfor nævnte "Den karismatiske Bevægelse" og den tredje bølge betegner ovenfor nævnte "karismatisk fornyelse".

⁵ Der er som nævnt ikke enighed om denne terminologi. Fra karismatisk side bruges "fornyelse" langt oftere end "bevægelse". Et eksempel er i bogen Karismatisk fornyelse i Danmark, hvor "karismatisk fornyelse" bruges som en fællesbetegnelse for det, jeg har valgt at kalde "Den karismatiske Bevægelse" og "karismatisk fornyelse" (eks. Døssing Hansen, 7ff.)

Figur 2: De tre karismatiske bølger i det 20. århundrede (Föllner, 19)⁶

2.1 Den karismatiske Bevægelse

Karismatisk fornyelse og Den karismatiske Bevægelse er, som ovenfor antydtes, tæt vævet sammen. En del af de personer, som står i spidsen for DO's oprettelse var da også frontmænd i Den karismatiske Bevægelse i 70'erne⁷. I afsnittet nedenfor gennemgås Den karismatiske Bevægelses historie og teologiske særpræg kort for siden hen klarere at kunne karakterisere, hvor karismatisk fornyelse og DO ligner denne bevægelse og hvor eventuelle forskelle måtte findes⁸.

2.1.1 Den karismatiske Bevægelses historie

Ved indgangen til det 20. århundrede vokser pinsebevægelsen frem. Pinsebevægelsen er særligt karakteriseret ved dens stærke betoning af de kristne nådegaver og ved forståelsen af Åndsdåben; den kristnes "anden erfaring", med tungetale som tegnet på Helligåndens virke i den åndsdøbte. I pinsebevægelsen bryder man med de historiske kirker og etablerer sig efterhånden i sine egne kirker⁹ (Blumhofer 1993, 145f).

Den karismatiske Bevægelse, eller neopentakostale bevægelse, starter, da den unge amerikanske præst Dennis J. Bennet i 1960 fortæller fra prædikestolen i en episkopal kirke, at han selv, som mange andre fra sognet, er blevet fyldt med Ånden og taler i tunger. Med andre ord har de i kirken oplevet en pinselignende Åndsdåb. Trods røre i kirken ekspanderer antallet af folk som tilslutter sig bevægelsen kraftigt, så man 10 år

⁶ Opdelingen i tre bølger er inspireret af teologiprofessoren ved Fuller Theological Seminary C.P. Wagner. De karismatiske bevægelser kan også deles op på anden måde, eks. i 4 bølger (Langagergaard 1995, 10-11),

⁷ 2 ud af 3 forfattere af hovedværket fra Den karismatiske Bevægelse, "Ild" (1976), sidder eksempelvis i den første bestyrelsen af DO (Stig Christensen og Helge Pahun) (bilag 19).

⁸ Afsnittet om Den karismatiske Bevægelse begrænses til kun at behandle historien, hvor den er relevant for opgavens projektformulering.

⁹ I begyndelsen er flere steder anti-denominationselle eller anti-organisatoriske, men efterhånden etablerer man sig i pinsekirker (Blumhofer 1993, 149)

senere mener, at ca. 50.000 af den episkopale kirkes ca. 3 millioner medlemmer har oplevet Åndens dåb med tungetalen som tegn. Også andre kirker bliver en del af bevægelsen: presbyterianere, metodister, baptister, lutherske og en del folk fra romersk-katolske kirker. Hen mod 1970 anslås det i magasinet US News & Reports, at op mod 2 millioner amerikanere er engagerede i bevægelsen (Lundgren 1970, 17-33). Det karakteristiske ved bevægelsen er, at der opfordres til, at folk skal blive i deres eksisterende kirker.

Den karismatiske bevægelse kommer også til Europa. I England står hjælpepræsten i "All Souls", Michael Harper, bag oprettelsen af "The Fountain Trust", som bringer fornyelse til de engelske kirker (Bebbington 1989, 229-231). I Skandinavien slår bevægelsen kraftigst igennem i Norge. Her får blandt andet en pinseevangelist, Aril Edvardsen, stor indflydelse på statskirken gennem organisationen "Troens Bevis" med bl.a. månedsblade, bibelskole mm. En statskirkepræst, Hans Jacob Frøen, går også ind i bevægelsen. Han opretter kontakter til USA og med årene bliver flere norske statskirkepræster engagerede i bevægelsen (N. O. Rasmussen 1974, 27f).

I Danmark kan man først tale om en egentlig bevægelse i 1967/68. Efterhånden slutter flere folkekirkepræster sig til bevægelsen og i 1975 finder det første rigtigt store stævne i Danmark sted i en stuvende fuld Roskilde Domkirke. Stævnet er arrangeret af en gruppe folkekirkepræster, bla. Stig Christensen og Helge Pahus, sammen med den engelske præst Michael Harry. Stævnet gentages året efter, og her er kirken igen fyldt 4 aftener i træk (Døssing Hansen 2008, 12-13) (I følge Roskilde Domkirkes hjemmeside har kirken 903 pladser).

Det kendetegnende ved bevægelsen, både i Danmark og i resten af verden, kan sammenskrives i tre punkter: **1)** den arbejder tværkirkeligt, da man erfarer, at Helligånden arbejder på tværs af kirkeskel, **2)** den har pinselignende teologi, ofte med Åndsdåb, **3)** den har et markant fokus på de kristne nådegaver¹⁰ (Madsen 1995, 225-232). Det som altså særligt adskiller bevægelsen fra pinsebevægelsen er opfordringen til at blive i de historiske kirker. Bevægelsen er en bevægelse *i* kirken.

2.1.2 Forholdet til den øvrige vækkelsestradition

I 1971 skriver N.O. Rasmussen, Bibelskolelærer ved LM's Højskole og tidligere Landssekretær i KFS, bogen "Den karismatiske vækkelse – pinse på ny". Bogen er en teologisk funderet afvisning af Den karismatiske Bevægelse, som særligt afviser åndsdåblæren. Det understreges dog, at Biblens ord om nådegaverne skal tages alvorligt. Endnu kraftigere afvises bevægelsen i IM. I to artikler i Indre Missions

¹⁰ Det er dog svært at tale om nogen gennemgående teologisk enighed i Den karismatiske Bevægelse, da man jo ønsker fornyelse i de forskellige eksisterende kirker. Man overtager derfor ofte sine teologiske standpunkter fra andre kirker, ofte fra pinsekirken (Madsen 1995, 225). Der er dog enighed om mindst tre kendetegn: tværkirkeligt arbejde, Åndsdåb (i forskellige afskygninger) og nådegavefokus.

Tidende fra 1977 klandrer formand for IM Kristian Friis Den karismatiske Bevægelse for, at lærebevidstheden er svækket, grundet iveren efter overnaturlige fænomener og den økumeni, bevægelsen fører med sig (Friis 1977a og 1977b). I IM fyres også to missionærer af frygt for intern splittelse, da de slutter op om Den karismatiske Bevægelse (Larsen 1986, 186).

2.1.3 Karismatisk fornyelse

I slutningen af 1970erne og begyndelsen af 1980erne mister Den karismatiske Bevægelse i større og større grad sit indpas i Danmark. Dette kan for det første skyldes, at bevægelsen ikke længere er helt ny, og at den derfor ikke arbejder med pioneråndens kræfter, men også, at bevægelsen sidst i 1970erne løber ind i en krise, da en af bevægelsens centre, Aalholm Kirke, udvikler sig i sekterisk retning (Larsen 2008, 10).

Selvom Den karismatiske Bevægelse altså bliver mindre, er der stadig folk i Danmark, som ønsker åndelig fornyelse. Samtidig med, at Den karismatiske Bevægelse mindskes, begynder da en ny verdensomspændende strømning, hvor man ønsker at knytte Den karismatiske Bevægelses centrale elementer til den teologiske arv, man står i. Man tager altså afstand fra pinseteologien og går derved fra den neopentakostale- til den nonpentakostale karismatiske bevægelse. I USA og England er Vineyard-bevægelsen særlig fremtrædende. Her knytter man den evangelikale teologi med Den karismatiske Bevægelses anliggender (hjemmeside 24). I Danmark knyttes til ved den lutherske arv. Man fastholder to af de tre kendetegn fra Den karismatiske Bevægelse: tværkirkeligheden og nådegavefokus, men i stedet for Åndsdåben taler man i stedet om "åndelig vækst". Flere fra den øvrige vækkelsestradition, særligt fra KFS, er også inspireret til åndelig fornyelse, og de ser denne nye vækkelsesstrømning som en mulighed for at være en del af en karismatisk fornyelse (Madsen 1995, 237-40). I Norge har den samme udvikling fundet sted, dog et par år tidligere¹¹. Her har man i 1977 organiseret sig i "Oase-bevegelsen". Efter en karismatisk lederkonference i Sverige i 1985 (Døssing Hansen 2008, 132-133) beslutter de danske deltagere at tage kontakt til bl.a. den øvrige vækkelsestradition med ønsket om, at de vil være med til en samtale om muligheden for at konsolidere sig i en fælles fornyelsesbevægelse i Danmark, inspireret af udviklingen i Norge. De skal alle sammen mødes til et konvent i Vejen i Sydjylland i foråret 1986. Dette konvent bliver en årligt tilbagevendende begivenhed fra 1986-1989 (Ibid., 134-35).

¹¹ Den norske udvikling afviger fra den danske. Dette skyldes bl.a., at man i den øvrige vækkelsestradition i Norge fra begyndelsen er noget mere positive overfor de karismatiske bevægelser.

2.2 Vejen-konventerne

At antallet af karismatiske kristne i Danmark er blevet mindre i 1980'erne kan ligeledes ses på Vejen-konventets størrelse. Hvor der til et stævne i Den karismatiske Bevægelse nogle gange var over 1000 deltagere, skriver sognepræst ved Hjarup Kirke, Niels Peder Nielsen, i et brev i 1988, at de til et af konventerne er ca. 105 deltagere (bilag 18)¹². Interessant er det også at læse i diverse kirkehistoriske tidsskrifter fra disse år, at hverken "Kirkehistoriske Samlinger" eller "Dansk Kirkeliv" nævner disse konventer et eneste sted. Dette vidner om, at ønsket om en luthersk karismatisk bevægelse kun lever hos en minoritet i det danske kirkelige landskab.

Til det første konvent i Vejen er der indbudt relativt bredt. Deltagerne er både karismatiske folkekirkepræster, frikirkepræster, lægmænd med forskellige baggrunde og ledende skikkelser fra bl.a. IM og KFS¹³. Som oplæg til det første konvent i januar 1986 udsendes et foredrag til deltagerne holdt af den daglige leder af den norske OASE-bevægelse, Jens-Petter Jørgensen. Som indledning til foredraget har en af indbyderne til Vejen-konventet skrevet: "Det fortæller noget om denne fornyelsesbevægelses [norsk OASE] kolossale indflydelse på mange grene af norsk kirkeliv [...] Vi kan ikke kopiere noget fra Norge uformidlet. Men spørgsmålet til os er, hvordan vi når dybt med budskabet om Åndens fornyende gerning i vores kirke???" (Jørgensen 1984, 1). I foredraget kommer Jens-Petter Jørgensen ind på, hvordan norsk OASE ønsker at være en fornyelsesbevægelse *ind* i kirken. Norsk OASE ønsker at bringe fornyelse i lovsangen og give nådegaverne et større fokus: "Vi vil hevde at hele spekteret af nådegaver i princippet hører med til kirkens ordinære hverdagsliv. Det er ikke normalt at en række gaver ikke forekommer" (Jørgensen, 3). Om forståelsen af Ånden siges det videre, at den skal gives som en erfarbar virkelighed i det kristne menneskes liv. (Jørgensen 1984, 2).

Det er hensigten med Vejen-konventerne, at man sammen i den bredere danske kirke skal finde frem til en måde, hvorpå man kan bringe åndelig fornyelse ind i de forskellige kirkelige sammenhænge. Man mødes til i alt tre fælleskonventer, hvor teologiske spørgsmål diskuteres og muligheder for et fællesarbejde overvejes.

2.2.1 Vejen-konventerne og den øvrige vækkelsestradition

Sideløbende med konventerne diskuterer man internt i IM og KFS, hvordan man skal forholde sig til konventet.

¹² Til antallet bemærkes det dog, at arrangementets karakter i sig selv kan have haft indflydelse på antallet af deltagere.

¹³ LM er også inviteret til konventet (Døssing Hansen 2008, 134). Der er dog ikke fundet dokumentation for, om de deltager, hvilket tyder på, at de afviser invitationen.

I KFS er der uenighed om, i hvilken grad man skal engagere sig i et eventuelt fælles projekt for fornyelse. KFS-sekretær, Jens Jørgen Rasmussen, skriver i 1987 et brev til dem fra KFS, som deltog i Vejen-konventerne, om nogle af de problemer, han ser i den karismatiske fornyelse. Han tager i brevet udgangspunkt i Jens-Petter Jørgensen fra norsk-OASEs udsendte tale. Rasmussen angriber bl.a. Jens-Petter Jørgensen for, at han, selvom han eksplicit tager afstand fra en egentlig åndsdåbslære, alligevel selv ender med en lære om "den anden erfaring" (bilag 16, 2). Jens Jørgen Rasmussen mener videre, at Jens-Petter Jørgensen sætter et for stort fokus på nådegaverne, når han siger, det ikke er normalt, at nogle nådegaver ikke forekommer eller opsøges i en bestemt kirkelig bevægelse (ibid., 4-5). Rasmussen slutter sit brev med nogle refleksioner på baggrund af Vejen-konventet i 1987. Her angriber han indbyderkredsen for at være meget bredt teologisk sammensat, og at der derfor er en nærliggende fare for teologisk afsporing. I konklusionen skriver han: "Kan fornyelsen, som vi synes, vi mangler, altså ikke opstå iblandt os uden gennem en forbrødring med den karismatiske bevægelse, så er jeg ikke i tvivl om, at vi er bedre tjent uden denne "fornyelse" (ibid., 6-7). Rasmussen stiller altså hovedsageligt spørgsmål til tre ting: åndsdåbslæren, tværkirkeligheden og synet på nådegaverne (altså de samme områder som ovenfor karakteriserede Den karismatiske Bevægelse, pkt. 2.1.2). Rasmussen holder også et oplæg om dette på KFS' landsudvalg samme år. Det samme gør generalsekretær Ingolf Hensch Petersen, men han er her mere dialogorienteret end Rasmussen. Hensch Petersen understreger, at de længe i KFS har ønsket åndelig fornyelse og en ægte nådegavevækkelse. Samtidig afgrænser han sig fra læren om en "anden erfaring". Men i modsætning til Rasmussen, som af den grund afviser ethvert samarbejde gennem Vejen-konventet, er Hensch Petersen mere åben for dialog og inspiration. Han siger til sidst i sit oplæg: "Jeg vil personligt gerne være med til en fortsat drøftelse af den karismatiske vækkelses anliggende og ærinde i en luthersk sammenhæng" (bilag 15). Lignende positive tilkendegivelser findes også hos andre i KFS¹⁴. Efter landsudvalgsrådet i 1987, bliver der fra KFS lavet en officiel udtalelse om åndelig fornyelse, som bl.a. indeholder en afstandtagen til karismatisk fornyelse^{15 16} (Kofod-Svendsen 2008, 307-308) (bilag 14).

Sideløbende med Vejen-konventerne er der også intern debat i IM. Leif Andersen, som både repræsenterer IM og KFS (han er ansat på Indre Missions Bibelskole, men bliver

¹⁴ Eks. hos Børge Haahr Andersen i en artikel i KFS' blad "pro FIDE" fra 1989, hvor han omtaler dele af karismatiske fornyelse "en sand og sund evangelisk vækkelse" (Andersen 1989, 18).

¹⁵ På landsmødet nedsættes et udvalg (med bl.a. Leif Andersen og Hensch Petersen) til at lave LU-udtalelsen. Ifølge Kofod-Svendsen var det dog hovedsageligt N. O. Rasmussen, som satte det afgørende præg på teksten, da han kritiserede den efter udfærdigelsen (Kofod-Svendsen 2008, 307-8)

¹⁶ Kofod-Svendsen nævner s. 308, at man i udtalelsen tager afstand fra DO. Der må menes "karismatisk fornyelse", da DO først oprettes 2 år senere.

på et senere tidspunkt generalsekretær i KFS (1991-98)¹⁷), sidder og arbejder med et åbent brev til den karismatiske del af det kirkelige Danmark¹⁸. Dette brev skal vise sig at få stor betydning for den videre udvikling i forholdet mellem vækkelsesbevægelserne og de karismatiske deltagere af Vejen-konventerne. Brevet er et forsøg på at fortælle karismatikerne, hvorfor den øvrige vækkelsestradition ikke bare kan gå med til et samarbejde. For Leif Andersen er problemet ikke talen om nådegaverne, men: "Vort problem er, at den karismatiske bevægelse for os at se ikke først og fremmest er en nådegavevækkelse, men en *tværkirkelig åndsdåbsvækkelse*" (Andersen 1988, 25). Det afgørende i afvisningen er altså igen spørgsmålene om Åndsdåb og tværkirkelighed. Endvidere kritiserer han den mere evangeliske del af karismatikerne for ikke at tage afstand fra de folk som prædiker Åndsdåben (ibid., 42). Brevet er i sig selv meget dialogorienteret men bliver alligevel hos mange karismatikere læst som et frontalt angreb. Dette skyldes muligvis, at Andersen nogle steder kommer med ret kraftige udsagn, som når de karismatiske bevægelers åndserfaring eksempelvis kaldes for "en almenreligiøs oplevelse uden evangelisk indhold!" (ibid., 63).

2.2.2 På vej mod en adskillelse

På baggrund af de teologiske uenigheder mellem deltagerne på Vejen-konventerne i 1987 og 1988, bliver der nedsat en teologisk arbejdsgruppe. Arbejdsgruppens mål er egentlig først at lave et fælles dokument om, hvad de sammen forstår ved åndelig fornyelse på bibelsk og luthersk grund. Da dette ikke lykkes, vælger man i stedet at udfærdige hvert sit ståsted og samle det i et fælles hæfte (Fogh mfl., 1-2). At forsøget på at nå til fælles enighed ikke lykkes må forstås som det afgørende skridt mod splittelse af gruppen.

Den karismatiske del af Vejen-konventerne vælger kort tid efter hæftets udarbejdning at gå egne veje. Ifølge Stig Christensen skyldes splittelsen først og fremmest Leif Andersens brev, der udgives som bog under titlen: "Kære karismatiske venner" (Døssing Hansen, 137). Det er svært at sige, om det er denne bog alene, som gør udfaldet. I hvert fald står det klart, at det er teologiske uenigheder, som gør, at man må indse, at et samarbejde ikke kan lykkes¹⁹.

I Udfordringen interviewes Stig Christensen om, hvorfor man vælger at starte Oase-bevægelsen. Han fortæller hvordan Vejen-konventerne ender med, at man ikke kan

¹⁷ Et overlap som dette vidner om, at man ikke klart kan skelne mellem IM og KFS her. Jeg mener dog, at Leif Andersens brev kan ses som et udtryk for Indre Missions holdning, eftersom bogen udgives på Indre Missions forlag og fordi han har været ansat på IM's højskole siden 1971.

¹⁸ Brevet er altså ikke skrevet direkte ind i Vejen-konventet, men har den bredere karismatiske bevægelse for øje.

¹⁹ Til underbyggelse af dette bemærkes det, at man i samme måned, som man udsender fællesdokumentet om fornyelse også annoncerer i ugebladet "Udfordringen", at man vil starte Oase-bevægelsen

blive enige med hverken IM eller KFS. Særligt er det dogmatiske uenigheder, som gør udfaldet: "Ikke fordi dogmatikken behøver at være forkert [...] men den får altså lov til at kvæle Helligåndens gerning. Der er ikke plads til den åndelige erfarings-kristendom" (Nissen 1989).

Ekskurs: Erfaringen (Åndsdåb) & tværkirkelighed

Under Vejen-konventerne er spørgsmålet om erfaringen, og herunder Åndsdåben, sammen med spørgsmålet om tværkirkelighed de to afgørende teologiske stridspunkter, som gør at parterne til sidst måtte splittes (jf. pkt. 2.2.1 & 2.2.2). Herunder behandles de to punkter for at gøre rede for den teologiske uenighed.

a) Erfaringen (Åndsdåb²⁰)

Leif Andersen og Mogens G. Jensen advarer i deres fællesbidrag til den teologiske arbejdsgruppe ved Vejen-konventerne imod, at der bag vægtningen af "den karismatiske erfaring" kan ligge en skjult åndsdåbslære. Det sker når erfaringen kommer før den evangeliske lære (Fogh m.fl. 1988, 11-12). Dette er ifølge Andersen og Jensen den forkerte rækkefølge, da livet skal vokse på baggrund af læren (ibid.).

Åndsdåben kan spores helt tilbage til metodismens forestilling om muligheden for fuldstændig helliggørelse (Whitefield 1998, 215-218). Tanken føres videre i holiness-bevægelsen i slutningen af 1800-tallet, hvor termen "second blessing" opstår (Synan 1997, 22f), og føres videre i pinsevækkelsen i begyndelsen af 1900-tallet, hvor tungetalen ses som tegnet på, at man har modtaget Ånden (Blumhoffer 1993, 145f).

I "Karismatisk fornyelse i Danmark" fortæller Stig Christensen, hvordan han i 1971 bliver "døbt med Helligånden" og på et senere tidspunkt får tungetalens nådegave (Døssing Hansen 2008, 127). Den umiddelbare sammenhæng mellem Åndsdåb og tungetale minder meget om den pentakostale forståelse af "den anden erfaring". Det kunne også se ud til, at Stig Christensen er fortalende for en pentakostal Åndsdåb, når han i bogen "Ild" skelner mellem "den første"- og "den anden Åndsmeddelelse". At være "døbt med Helligånden" er dog ikke nødvendigvis et udtryk for en pentakostale åndsdåbslære²¹. "Den anden Åndsmeddelelse" forstås da hos Stig Christensen som "Helligåndens håndspåleggelse" og ikke som en ny dåb (Boysen 1974, 49-59). I Stig Christensens bidrag til den teologiske arbejdsgruppe ved Vejen-konventerne, tager han også afstand fra den pentakostale forståelse af Åndsdåben (Fogh m.fl. 1988). Også Morten Munch tager i "Karismatisk fornyelse og luthersk tradition" afstand til Åndsdåben: "vi [må] afvise en "åndsdåbs-teologi" (trinlære), som skaber to slags kristne og som definerer den momentane "åndsdåb" som en nødvendig indgang til det virkeligt åndsfulde og nådegaveprægede liv" (Munch 1989, 3). Samtidig med afvisningen af Åndsdåben, lægger DO stor vægt på erfaringen af Helligånden. Man vil "fremhæve troserfaringernes legitimitet, bredde og nødvendighed for den sande tros udfoldelse" (ibid., 3). I DO vil man altså fremhæve troserfaringen men tage afstand fra "åndsdåbs-teologien". Samtidig er Stig Christensen et eksempel på, at en åndsdåbs*lignende* praksis stadig praktiseres hos nogle.

²⁰ Termen "Åndsdåb" bruges her om den pentakostale trinlære, selvom terminologien også kan anvendes anderledes.

²¹ IM taler også om at være "døbt med Ånden" (Langagergaard 1989b, 41-44).

b) Tværkirkelighed

Fra Wilhelm Bech (formand for IM 1881-1901) til i dag har IM afvist tværkirkeligt samarbejde²². Hos Bech er det uenigheder om den sande lære, som gør, at tværkirkelighed må afvises²³. Det samme ses i en pjeces fra 1997 fra Indre Missions Ungdom (IMU) skrevet af formand Kurt Kristensen. Under titlen "IMU siger nej til tværkirkelighed – hvorfor?" argumenterer Christensen for, hvordan bl.a. dåbssyn og menneskesyn gør, at IMU ikke kan samarbejde med danske frikirker. Han siger, at troen kommer til at lide af mangelsyge, hvis man begrænser sig til "det man er enige om" (5). Det er også læremæssige argumenter, som gør, at KFS ikke arbejder tværkirkeligt. I en artikel i KFS' blad "pro FIDE" fra 1982, skriver generalsekretær Finn Kappelgaard, at grunden til, at KFS ikke arbejder tværkirkeligt er, at man mener de lutherske bekendelser er et "udtryk for en sand tolkning og forståelse af Bibelens lære i alle de spørgsmål, som vores bekendelsesskrifter behandler" (Kappelgaard 1982, 3). I dokumentet "KFS og tværkirkelighed" fra 2008 siges det: "KFS arbejder ikke tværkirkeligt, fordi vi vurderer uenighederne kirkerne imellem til at være for dybe". Det uddybes, at KFS derfor ikke inviterer forkyndere eller præster fra ikke-lutherske sammenhænge til at tale til deres møder (hjemmeside 20, 2). Forståelsen af læren som udgangspunkt for samarbejde går også igen i LM. Peter Olsen skriver i LMs tidsskrift "Budskabet": "Er vi ikke enige om den artikel, hvormed kirken står og falder [art. 4 i Confessio Augustana om retfærdiggørelseslæren], kan der slet ikke blive tale om kirkeligt samarbejde" (Olsen 2008, 21).

DO har en anden forståelse af tværkirkeligt arbejde. DO er ikke en tværkirkelig organisation; de bygger på de samme bekendelser, som man gør i den øvrige vækkelsestradition, men man har her et større ønske om at være åbne overfor samarbejdet med andre kristne kirker og organisationer (jf. bilag 18). Denne åbenhed skyldes bl.a. baggrunden i Den karismatiske Bevægelse, som jo netop arbejdede på tværs af kirkeskel for at bringe fornyelse til kirken (jf. pkt. 2.1.2). I skriftet "Derfor arbejder DO økumenisk" skriver Morten Munch, at DO's økumeniske praksis udspringer af følgende overbevisning: "Kristen enhed er ikke funderet i dogmatisk ensartethed, ej heller i Jesu kærlighedsbefaling, men i en fælles delagtighed i den treenige Gud" (hjemmeside 9, 1). Morten Munch vil på den ene side fastholde et "allerede": at alle kristne er del af det samme legeme, som dogmatiske skel ikke kan hindre. Men også et "endnu ikke": at der er mulighed for at komme frem til sandheder, og at man skal forsøge at nå frem til enighed.

Der er dog ingen tvivl om, at både IM, KFS og LM også i spørgsmålet om tværkirkelighed står i spændingen mellem allerede/endnu ikke²⁴. Men der er forskel på, hvor man placerer sig imellem de to. Oase placerer sig tættere på "allerede": man er en fælles kirke, som har fælles delagtighed i den treenige Gud. Man afviser derfor konfessionelt afgrænsende tolkninger af absolutte sandheder som adskillelse mellem

²² Der findes dog eksempler på folk fra IM, som var været mere økumenisk indstillede. Eks. Christian Bartholdy, IM formand 1934-59 (Larsen 1986, 70)

²³ Eksempelvis Bech 1895, 305ff

²⁴ Dette vidner samarbejdet i "De 8" bl.a. om (= IM, LM, KFS, Evangelisk Luthersk Missionsforening, Kirkens Ja og Nej, Menighedsfakultetet, Dansk Bibel Institut, de højirkelige). Det samme gælder for medlemskabet af Evangelisk Alliance.

den sande eller falske lære (f.eks. Confessio Augustana) (hjemmeside 9, 2). IM , KFS og LM placerer sig noget tættere på ”endnu ikke”. Man er nået frem til en stor del af sandheden, og det er derfor problematisk at samarbejde med andre²⁵.

Delkonklusion:

	Dansk Oase	Øvrig vækkelsestradition
Erfaring (Åndsdåb)	Afvisning af den pentakostale Åndsdåb Stor vægt på troserfaringen	Afvisning af den pentakostale Åndsdåb Lære før erfaring
Tværkirkelighed	Samarbejde baseres primært på fællesskab i den treenige Gud Tættere på ”allerede”	Samarbejde baseres primært på enighed i læren Tættere på ”endnu ikke”

Med fare for fortegnelse er konklusionen på ekskursen for overskuelighedens skyld opstillet i et skema. Hvad angår erfaringen, vægtes læren højere hos den øvrige vækkelsestradition end hos DO. Hvad gælder Åndsdåben er der teologisk enighed. I forståelsen af tværkirkeligt arbejde er der uenighed mellem de to parter. I IM, LM og KFS sker samarbejde i enigheden om den rette lære. Derfor afviser man tværkirkeligt arbejde²⁶. DO lægger vægt på, at delagtigheden i den treenige Gud gør, at man er del af den samme kirke. Derfor arbejder man i DO tværkirkeligt.

²⁵ Denne forskel vidner også om en erkendelsesmæssig forskel. Hvor IM og KFS er opstået i en modernistisk tilværelsesforståelse er DO opstået i den postmoderne (Til begrebsindføring, se Christensen 2005, eksempelvis 86f).

²⁶ Nogle gange gælder dette også *indenfor* kirken, som afvisningen af samarbejde med DO er et udtryk for.

3. Dansk Oase:

3.1 Det første år i Dansk Oase

Det første år i opstarten af DO er præget af en række møder og samlinger. Nedenfor gennemgås historien fra 1989-90 i punkterne a-g.

a) **18.-20. maj 1989** afholdes et fjerde og sidste "Vejen-konvent" på Djurslands Efterskole (Nissen 1989, 5). Deltagerne er positivt stemte overfor at opstarte en dansk Oase-bevægelse og det besluttet endeligt, at man vil arbejde frem imod at dette opstartes inden for den nærmeste fremtid.

b) **25. august 1989** afholdes stiftende møde for DO i Studenternes Hus i Århus. Til mødet er der ca. 80 deltagere²⁷ (bilag 13). Til indbydelsen vedhæftes et forslag til vedtægter, et forslag til lederskab samt et lejlighedsskrift udfærdiget af Morten Munch med teologiske overvejelser om kristen fornyelse og praksis i spændingen mellem karismatisk fornyelse og luthersk tradition (Døssing Hansen 2008, 137). I Munchs tekst gennemgås fire områder: a) Åndsmeddelelsen, hvor der tages afstand til "åndsdåbs-teologi", b) forståelsen af retfærdiggørelse, helliggørelse og udrustning, hvor helliggørelsen og udrustningen interessant nok fylder mere end retfærdiggørelsen, c) forståelsen af tværkirkelighed, hvor fem forudsætninger for samarbejde nævnes, d) argumentation for et forøget fokus på nådegaverne (Munch 1989, 2-7).

c) **30. september 1989** afholdes det første ledermøde i DO på Nyborg Lynfrost fabrik. På trods af forsøg på at få deltagere fra den øvrige vækkelsestradition med i ledelsen, er dette ikke lykkedes²⁸ (Døssing Hansen 2008, 137). Det besluttet at udsende det første "Bede- og Nyhedsbrev", som bliver sendt til 3-400 mennesker (ibid., 138). På mødet taler man særligt om at få skabt en OASE-profil. En del af denne profil indebærer bl.a., at alle OASE-arrangementer altid skal ledes af en luthersk ledergruppe. I begyndelsen vil man da også være tilbageholdende med at benytte ikke-lutherske talere indtil den lutherske profil er slået godt fast (bilag 3).

d) **25. november 1989** afholdes det andet ledermøde i DO. På mødet vælger man bl.a. at støtte op om et arrangement i Silkeborg som har indbudt Michael Harper (jf. pkt. 2.1.2) til at komme og tale.

e) **Januar 1990** afholdes for første gang Præste-OASE, som er et konvent til inspiration for præster og ledere. Temaerne for konventet er lovsang og nådegaver.

²⁷ Ifølge Døssing Hansen 2008 var 150 indbudt.

²⁸ Flere af den første ledergruppes medlemmer fortæller dog, hvordan de er vokset op i LM, KFUM og K og IM.

f) **15.-17. juni 1990** afholdes det første Sommer-OASE i Kongreshallen i Kolling. Nogle af temaerne på seminarerne til stævnet er bl.a.: "Åndelig vækst", "Lovsang", "Nåde-gaver og tjenester", "Dit forhold til folkekirken" og "Din tjeneste i Missionshuset". Emnerne giver en fornemmelse af DO's vision for sit arbejde: de vil bringe Åndelig vækst, et fornyet syn på lovsangen, de vil fokusere på nådegaver og være et netværk i kirken. Der var ca. 500 mennesker til sommerstævnet.

g) **9. september 1990** indstiftes den første præst til Århus Valgmenighed, som vælger at være en del af DO. DO har, i modsætning til den norske oase-bevægelse, valgt ikke udelukkende at arbejde indenfor den traditionelle kirkestruktur men også for lutherske fri- og valgmenigheder (Døssing Hansen 2008, 139).

DO koncentrerer sig altså i begyndelsen primært om at afholde stævner, som skal bringe åndelig fornyelse og vækst. Samtidig åbner de op for, at både valgmenigheder og frimenigheder kan tilslutte sig netværket.

De første vedtægter er temmelig kortfattede. Dansk Oase stiftes under navnet "Dansk OASE, bevægelse for fornyelse, udrustning og mission på evangelisk luthersk grund". Fællesskabets øverste organ er et lederskab på 10-15 personer, som er selvsupplerende (bilag 7).

3.1.1 Den øvrige vækkelsestradition ved Dansk Oase oprettelse

Ikke alle er begejstrede over beslutningen om at opstarte DO. 20. maj 1989, altså samme dag som det sidste Vejen-konvent på Djurslands Efterskole afholdes, skriver generalsekretær i IM, Poul Langagergaard, en artikel i Kristelig Dagblad om sine betænkligheder ved opstarten af DO. Langagergaard mener, opstarten af DO kommer på et helt forkert tidspunkt, da man i den øvrige vækkelsestradition oplever, at "Åndens gerning på en helt ny måde er blevet opprioriteret de seneste år". Han er uenig i, at samarbejdet med bl.a. IM blev brudt pga. teologiske uenigheder om f.eks. nådegaver og sætter i stedet spørgsmålstegn ved, om problemet i virkeligheden ikke er, at man fra IM har afvist "tværkirkelig slendrian". Han mener bevægelsen vil skabe splid i kirken og fraråder derfor alle medarbejdere og kontaktpersoner i IM at etablere kontakt til den nye bevægelse (Langagergaard 1989a, 8).

Helge Pahun, en af de kommende ledere i DO, kommenterer 8. juni bl.a. Poul Langagergaards læserbrev i Kristelig Dagblad. Han undrer sig særligt over, at Langagergaard angriber tværkirkeligheden, når han selv sidder med i Lausanne-komiteen, som teologisk er langt bredere end folkene i DO. Videre undrer han sig over, at Langagergaard angriber indbyderne til Vejen-konventet (og ikke karismatiske

bevægelser generelt), da Vejen-konventet jo netop var en samtale på "udtrykkelig luthersk basis". (Pahus 1989, 4).

K. Lindhardt Jensen, formand for IM's hovedbestyrelse, svarer på Helge Pahus' læserbrev d. 20. juni 1989. I svaret kommer Lindhardt Jensen først ind på, hvordan han særligt er bange for, at de karismatiske bevægelser skal føre til splittelse, og at den løse forankring i Biblen og læren, i forbindelse med tværkirkeligt samarbejde, vil gøre, at folk vil komme ud på et åndeligt skråplan. Lindhardt Jensen forklarer videre, hvordan man i IM kan tale om tværkirkeligt arbejde til inspiration, som ved Lausanne-møderne, og samtidig kan tage afstand fra arbejds- og forkynderfællesskab med kirker med anden teologi, da dette "vil skabe uklarhed og gøre vor forkyndelse utroværdig". I stedet angriber han Pahus for uansvarlighed, når Karlslunde Strandkirke, som Pahus er præst i, inviterer til sommerlejr, hvor en baptist, en frikirkepræst og en apostolsk præst bl.a. skal prædike.

3.2 Dansk Oase frem til 2009

3.2.1 Vedtægtsændringer

Pladsen tillader ikke en udførlig gennemgang af hele DO's historiske udvikling. Nedenfor gennemgås DO's udvikling derfor ved at redegøre for samtlige vedtægtsændringer fra 1989-2009:

1992: Mindre formelle ændringer i vedtægterne (bilag 6)

1993: Mindre formelle ændringer i vedtægterne (bilag 5).

1996: Navnet "Dansk OASE" ændres til "Dansk Oase". Hvor DO's navn og logo før kun måtte bruges hvis én fra ledergruppen var med i et arrangement, kan det nu også lade sig gøre hvis der er tale om et arrangement under en "Oase-region" eller et "Oase-udvalg" (bilag 8).

2002: Her sker vigtige ændring i DO. Efter fusion med 3F (Forening for en Fri Folkekirke) ændres DO's navn til: "Dansk Oase – et fornyelses- og menighedsnetværk". Denne fusion får konsekvenser for hele DO. I §3 "Grundlag", understreges det at DO er en "evangelisk luthersk bevægelse". Og i stedet for "folkekirkens bekendelsesskrifter" står der nu "Den apostoliske Bekendelse, Den nikænske Bekendelse... osv". Der er indsat en §4 "Medlemmer og observatører", hvor det beskrives, hvordan man som menighed, fællesskab eller institution/forening nu kan tilslutte sig DO. Det er endvidere muligt at få en løserer tilknytning til DO ved at være "observatør". Der indføres også en §6 "Repræsentantskab". Repræsentantskabet er herfra DO's øverste myndighed. Repræsentantskabet vælger halvdelen af lederskabet. Medlemmerne af repræsentantskabet kommer fra menigheder og fællesskaber med medlemsstatus af DO. Der indføres videre en §8 "Regnskab og tegningsregler" og en §9 "Årsmøde", som afholdes hvert år til SommerOase. (bilag 21)

2009: §4 udvides, så også sognekredse, husmenigheder og sognepræster kan opnå medlemsstatus af DO. I §5 ændres medlemstallet af lederskabet som vælges af repræsentantskabet fra 5 til 7. De resterende 3 udpeges af bestyrelsen for Børne- og UngdomsOase; en ny selvstændig del af DO, som beskrives i §5. I §9 ændres "årsmøde" til "informationsmøde" (hjemmeside 12).

I gennemgangen af vedtægtsændringerne i DO fra 1989-2009 ses, hvordan DO udvikler sig fra en klassisk stævnebevægelse med selvsupplerende ledelse til en moderne menighedsorganisation med medlemmer og observatører, som har et repræsentantskab som øverste myndighed.

3.2.2 Løbende teologisk debat

En vigtig del af DO's udvikling er i dette projekt de teologiske debatter med den øvrige vækkelsestradition. To sager, som i særlig grad har været til debat er forholdet til Toronto-bevægelsen i 1995 og spørgsmålet om tværkirkelighed i forbindelse med invitationen af den katolske præst Raniero Cantalamessa som taler til SommerOase 2006. Da disse debatter henvises til i en stor del af den nutidige polemik i den øvrige vækkelsestradition, bruges en del plads på at gennemgå dem nedenfor.

3.2.2a Toronto-bevægelsen

Den karismatiske bevægelse "Toronto Airport-fællesskabet" i Canada er i 1990'erne en del af den nonpentacostale karismatiske bevægelse, som kalder sig Vineard²⁹ (jf. pkt. 2.1.4). Toronto-fællesskabet er særlig karakteriseret af, at medlemmerne får ekstatiske oplevelser, f.eks. latter, gråd og dyrelyde, i mødet med Helligånden. Flere fra DO tager til Toronto for at tage del i vækkelsen, og Stig Christensen er med til at arrangere ture gennem avisen Udfordringen (Døssing Hansen 2008, 142-143).

Hos den øvrige vækkelsestradition tager man ensidig afstand fra bevægelsen. I KFS skriver Leif Andersen, i et svar på flere læserbreve, om Toronto-bevægelsen i KFS' blad "pro FIDE": "var vi overbeviste om, at det virkelig var Helligåndens værk, så ville vi også råbe: "mere, mere". Men *vi er overbeviste om, at det ikke er Åndens værk*" (Andersen 1995, 30). Samme holdning kommer til udtryk i en artikel af Peter Nord Hansen i et tidligere blad af "pro FIDE" (Hansen 1995, 22-24). Den tidligere generalsekretær i IM, Poul Langagergaard, skriver en vurdering af vækkelsen under titlen "Toronto-bølgen, hvem, hvad, hvorfra?". I denne gennemgår han bevægelsens teologi og anliggende, og konkluderer til sidst, at bevægelsen *kan* føre til åndelig fornyelse, men kun hvis man "straks kommer ud af disse kredse – og bliver inddraget i sunde bibelsk funderede kristne grupper og miljøer" (Langagergaard 1995, 22). Videre

²⁹ De bliver dog, efter megen kritik, "udstødt" af Vineard-bevægelsen, da man ikke har kræfter til at forholde sig til de mange anklager rettet mod bevægelsen (hjemmeside 24).

konkluderer han, at bevægelsen i forhold til åndeligt udtørrede kristne er endt med at "forføre dem og føre dem ud på et åndeligt skråplan" (ibid., 22).

Morten Munch fra DO har et noget andet syn på bevægelsen. I 1995 skriver han en artikel i Kristelig Dagblad, hvor han forsvarer "Toronto-velsignelsen". Heri hævder han, at kritikerne forstørrer de "spektakulære og uforståelige" fænomener. Han konkluderer mod slutningen af artiklen: "Bedømt ud fra de retningslinjer vi har fra Jesus og apostlene virker Gud fornyelse ved sin Ånd også i TV [Toronto-vækkelsen, red.], trods skrøbelighed og ufuldkommenhed". Det har ikke været muligt at finde steder, hvor man fra DO tager afstand fra Toronto-bevægelsen^{30 31}.

3.2.2b Raniero Cantalamessa

Den anden store debat finder sted, da man på SommerOase 2006 inviterer pavens hofprædikant Raniero Cantalamessa som taler. Dette tværkirkelige tiltag vækker en del røre i den øvrige vækkelsestradition. For hvordan kan man i en luthersk bevægelse invitere en taler, som har et andet syn på retfærdiggørelsen?

I en artikel i internet-tidsskriftet "See-J" fra 2006, kort før SommerOase, præsenterer Nicolai Rafael Techow og Jens Bruun Kofoed³² en samlet vurdering af Raniero Cantalamessas teologi. Techow og Kofoed kommer gennem en 28-sider lang analyse af en af Cantalamessas hovedværker samt diverse foredrag frem til, at Cantalamessa har en klassisk katolsk forståelse af nåden, og at han derfor ikke kan "lægge hverken røst eller pen til det sjælesørgerisk frigørende evangelium om Kristus alene, nåden alene og troen alene" (Techow 2006, 26). Hans forkyndelse peger derved "væk fra den eneste grund til frelse – nemlig Kristi retfærdighed" (ibid.).

Tre personer fra DO, bl.a. Morten Munch, skriver som svar på artiklen et "responsum", som skal redegøre for baggrunden for at invitere den katolske taler. I teksten forsvares der, på samme måde som i dokumentet "Derfor arbejder Dansk Oase økumenisk", ved at henvise til enheden mellem forskellige kirken i den treenige Gud. De skriver videre: "vi oplever både hans bog og hans forkyndelse evangelisk i sin grundtone" (hjemmeside 10, 1). Med henvisning til "Fælleserklæringen om retfærdiggørelseslæren"³³ skriver de, hvordan de fra Techow og Kofoed savner anerkendelse af den katolske kirke som en sand kirke. Videre anklages Techow og Kofoed for at præsentere et snævert luthersk-ortodokst bedømmelsesparadigme, som ikke giver

³⁰ Selvom jeg mundtligt har fået at vide, at en del i DO tog afstand fra bevægelsen, har det ikke været muligt at finde skriftligt belæg for dette.

³¹ Michael Harry tog afstand fra bevægelsen, hvilket gjorde ham noget upopulær i karismatiske kredse (Nissen 2007).

³² Ingen af de to kan direkte siges at repræsentere hverken IM, LM eller KFS. Jens Bruun Kofoed har dog i 1983-84 været ansat som hjælpesekretær i KFS og Nicolai Techow er, sideløbende med ansættelsen på Dansk Bibel Institut, prædikant i LM.

³³ Papir fra 1997, udarbejdet af den romersk-katolske kirke og Det Lutherske Verdensforbund.

plads til Åndens nye liv (ibid. 2-3). Teksten afsluttes ved at indbyde til videre dialog, gerne gennem årlige læresamtaler (ibid. 5).

Der takkes ja til indbydelsen, da Nicolai Techow i august 2007 svarer på DO's "responsum" i et åbent brev: "Kære Dansk Oase – Hvor står I? – et delvist og foreløbigt *responsum ad responsus*". Brevet er både en reaktion på DO's "responsum" og på DO's "Derfor arbejder Dansk Oase økumenisk". Her sætter Techow spørgsmålstegn ved, hvordan DO forstår retfærdiggørelsen: nedskrives "retfærdiggørelseslærens status fra at være den doktrin, som kirken står og falder med, til i sin reformatoriske udformning udtrykt i sola-erne at være en doktrin, som det er muligt at være uenige om, uden at dette påvirker vores kristne enhed kvalitativt i negativ retning"? (Techow 2007, 2). Videre skriver Techow om den katolske kirke, at han *ikke* betragter den "officielt forkyndende institution som en sand kristen kirke" (ibid. 12). Techow angriber endvidere den hermeneutik, som han mener ligger til grund for, at DO afviser konfessionelt afgrænsende tolkninger af absolutte sandheder som adskillelse mellem den sande eller falske lære (hjemmeside 9, 2) og fremlægger her, hvordan han ikke mener, man kan skelne mellem de reformatoriske bekendelser og de oldkirkelige, som henholdsvis "tolkninger" og "afledt fælles fundament" (ibid. 15). I stedet foreslår han, at der i virkeligheden ligger et kriterium om universel økumenisk åbenhed, og ikke teologiske argumenter, til grund for, at DO vil arbejde tværkirkeligt (ibid. 16).

Der er ikke kommet et "responsum ad responsus ad responsus" fra DO. I stedet har man fra DO, med henvisning til debatten om Cantalamessa, udfærdiget et dokument om "Retfærdiggørelse af tro". Her skriver daværende formand i DO Keld Dahlmann og nuværende teologiske rådgiver, Morten Munch, hvordan retfærdiggørelseslærens indhold og status forstås i DO. I dokumentet fremhæves det, hvordan man fra DO ikke vil gøre retfærdiggørelsen vigtigere end eksempelvis skabelsen og kødets opstandelse. Der henvises her til Munchs lejlighedsskrift "Karismatisk fornyelse og luthersk tradition", hvor man allerede i 1989 skrev, at man i det tværkirkelige arbejde, ud over de oldkirkelige bekendelser, bør dele den reformatoriske arvs centrum: retfærdiggørelse af tro alene (hjemmeside 11,2). Man bør her "skelne mellem det grundlæggende vidnesbyrd i de reformatoriske bekendelser og bestemte formuleringer heraf". Til sidst argumenteres for, hvordan man, i forhold til den katolske kirke, mener der er "tilstrækkelig enhed til gensidig anerkendelse af hinandens kirker"³⁴

3.2.3 Dansk Oase i 2009

DO består i 2009 af 8 forskellige netværk: et lovsangsnetværk, børneledernetværk, ungedernetværk, kvindenetværk, diakoninetværk, præstenetværk, menighedsnetværk

³⁴ Afsnittet om Cantalamessa-debatten bygges på meget lange teologiske udredninger, som ikke her kan gennemgås til fulde. Nogle af sammenfatningerne af teksterne kan derfor virke temmelig fortegnede i forhold til teksternes sande ordlyd.

(tidligere 3F) og et kirkeplanternetværk. Der er 21 menigheder tilknyttet menighedsnetværket (hjemmeside 21). DO arrangerer hvert år 5 nationale konferencer: SommerOase, LederOase, PåskeOase, KonfiOase og OaseWeekend. Desuden arrangeres en del lokale konferencer. På SommerOase i 2008 deltog 4100 unge og gamle³⁵ (bilag 1). DO udsender 4 gange om året magasinet "Fornyelse" med et oplag på 3800³⁶.

Efter danske forhold er DO vokset ret kraftigt efter kun at have eksisteret i 20 år. Nedenfor gives nogle bud på, hvad denne vækst kan skyldes:

- DO har en god historie bag sig. Der har ikke være meget negativ omtale eller dårlige rygter. Derfor kan det virke mere legitimt for den almene dansker at tage til et stævne i DO end f.eks. i IM.
- DO har fra begyndelsen fokuseret meget på ledelse (jf. LederOase). God ledelse kan have været medvirkende til bevægelsens vækst.
- Det hævdes, at det postmoderne menneske ikke er interesseret i systematik³⁷. Vægtningen på erfaringen passer derfor til det postmoderne menneske.
- Større accept af DO er på det seneste vokset op hos menigmand i den øvrige vækkelsestradition. Derfor er det også mange herfra, som deltager i eksempelvis SommerOase.

³⁵ Danmarks største campingplads har til sammenligning 1100 pladser

³⁶ Til sammenligning har IM's blad "Indre Mission Tidende" et oplag på 8400 og LM's blad "Tro og Mission" et oplag på 3800.

³⁷ Eks. Christensen 2005, 37

4. Forholdet mellem Dansk Oase og den øvrige vækkelsestradition i dag³⁸:

Jeg har ovenfor hævdet, at DO's accept hos menigmand i den øvrige vækkelsestradition på det seneste er steget. Nedenfor redegøres for, i hvilken grad dette også gælder foreningernes officielle holdninger.

4.1 Luthersk Mission

Først fra 2006 begynder LM rigtig at markere sig i forhold til DO³⁹. I 2006 har LM's tidsskrift Budskabet flere artikler om DO, i august 2007 holder LM's landsstyrelse temadag om DO (Christensen 2008, 1), og i 2008 indeholder et helt nummer af Budskabet forskellige artikler, som belyser DO's historie og teologiske særpræg på forskellig vis. Artiklerne behandles ikke særskilt her. Overordnet har bladets artikler et positivt syn på de menneskelige og kulturelle træk ved DO, mens de teologiske vurderinger er temmelig kritiske. De positive udsagn kommer særligt i tre små artikler under overskriften "Hvad kan vi lære af Dansk Oase". Her trækkes det positivt frem, hvordan DO får troen ned i øjenhøjde, og hvordan man er bedre til at tale til menneskets følelser og ikke bare til fornuften, end man er det hos LM. I den teologiske vurdering er det særligt DO's invitation af Raniero Cantalamessa, som trækkes frem, og som kritiseres for at være et udtryk for en subjektiv forståelse af troen.

I oktober samme år laves en underskriftsindsamling i LM, hvor 125 personer skriver under på, at de bl.a. ser de "positive tilkendegivelser i Budskabet om Oasebevægelsen" som et udtryk for, at LM's ledelse "fører foreningen længere og længere væk fra det åndelige fundament" (hjemmeside 15).

4.2 Indre Mission

D. 9. August 2005 svarer Leif Andersen på et spørgsmål om DO på internetportalen Religion.dk. Her skriver han, hvordan forskellen på DO og IM særligt går på forståelsen af tværkirkeligt arbejde. Derudover skriver han, hvordan DO og IM på det seneste har rykket sig tættere og tættere på hinanden, og at man anerkender, at man kan lære en masse af hinanden. Til sidst understreger han, hvordan det nærmest er et kirkehistorisk faktum, at der sker langt flere omvendelser til kristendommen i karismatiske sammenhænge, end i de traditionelle historiske kirkesamfund. Dette ser han som en udfordring til IM og den øvrige vækkelsestradition (hjemmeside 13).

Vicegeneralsekretær i IM, Peter Nord Hansen, skriver også flere artikler om DO. I Budskabet fra 2006 angriber han bl.a. DO for deres vægtlægning på den åndelige erfaring, som han sætter op imod nådemidlerne som "eneste forudsætning for sandt

³⁸ I dag = de seneste fem år.

³⁹ Dette ses også her som et på, at DO for alvor begynder at spille en rolle i det kirkelige vækkelsesmiljø i Danmark.

åndeligt liv og åndelig fornyelse” (Hansen 2006, 7). Han advarer også imod, at man fra DO’s side samarbejder med folk, som repræsenterer fremgangsteologien, og at man i mange tilfælde er tættere på Apostolsk Kirke og pinsekirken end på den øvrige vækkelsestradition (ibid. 7-8). Her henviser han til, hvordan han ikke har kunnet få en afvisning af bl.a. Toronto-bevægelsen⁴⁰.

4.3 Kristeligt Forbund for Studerende

Det har ikke været muligt at finde nutidige udtalelser om DO fra KFS’ side. Det eneste som kan findes er interne papirer, som derfor ikke må gengives. At KFS fra officiel side ikke udtaler sig om DO kan da ses som et udtryk for, at KFS ikke længere mener kampen er vigtig, og at de har bevæget sig hen imod et mere positivt syn på DO. Dette underbygges også ved, at KFS i 2009 ansætter en ny studentersekretær i Århus, Daniel Hougaard, som kommer fra Valgmenigheden i København, tilknyttet DO (hjemmeside 25).

4.4 Dansk Oase

Ifølge et interview med nuværende landsleder for DO, Anne Mie Skak Johanson, definerer DO sig i de første år meget i opposition til den øvrige vækkelsestradition (bilag 18). I 1995 ændrer dette sig⁴¹:

”[...] i 1995 blev der et markant skifte, hvor vi simpelthen sagde til hinanden: nu vil vi ikke spille bold op af den bande længere. Nu er det slut. De kan tænke, hvad de vil. Nu går vi efter det, vi tror er Guds vision for os. Og det synes jeg faktisk har været i vores bevidsthed siden. Der er stadigvæk sårede soldater rundt omkring, som har et vanskeligt forhold. Men efterhånden spiller det en mindre dagsorden. Og vi er jo også blevet stærkere. Vi er jo en bevægelse, som er vokset [...] Det er få af dem [den øvrige vækkelsestradition, red.], som vil arbejde med os konkret – endnu. Men vi stiller op til alle dem, som vil snakke med os om samarbejde. Men vi går ikke på kompromis. Vi gør det, vi gør. Vi prøver at holde et meget skarp fokus på visionen, som jo er at være karismatiske lutherske. Og så indbyder vi ellers bredt ind.”

⁴⁰ Til afsnittet om IM i dag kunne også nævnes, at Leif Andersen i 2005 holdt et foredrag på Menighedsfakultetet, hvor han bl.a. udtalte om de karismatiske erfaringer: ”jeg har for længst lagt den opfattelse væk, at de skulle være farlige og overflødige” (Andersen 2005). Der er ikke plads til at komme videre ind på foredraget her.

⁴¹ Til underbyggelse af dette, kan bilag 12 trækkes frem, hvor Morten Munch i 1995 bl.a. skriver, at han ønsker bedre kontakt og samarbejde med ”andre folkekirkelige organisationer og bevægelser” og at de i DO skal komme ud af ”Oases tendens til isolation i forhold til kirkelivet”.

5. Konklusion & vurdering:

Ovenfor er Dansk Oases historie beskrevet med inddragelse af forholdet til den øvrige vækkelsestradition.

I projektets første afsnittet belyses, hvordan DO har en meget nær forbindelse til Den karismatiske Bevægelse. At Den karismatiske Bevægelses pentakostale teologi angribes af den øvrige vækkelsestradition i 1970'erne ses derfor som en af grundene til, at den øvrige vækkelsestradition også er skeptiske over DO. I afsnittet er der videre gjort rede for, hvordan Vejen-konventerne ender i en splittelse grundet teologiske uenigheder i gruppen. De teologiske uenigheder går særligt på spørgsmålet om erfaringen, herunder Åndsdåben, og på spørgsmålet om tværkirkeligt arbejde. I ekskursen om denne uenighed er det konkluderet, at man egentlig er enige i afvisningen af Åndsdåben, trods forskellig vægtlægning på erfaringen, men at man er uenige om muligheden for tværkirkeligt samarbejde.

I det efterfølgende afsnit vises, hvordan DO udvikler sig fra 1989-2009. DO er fra starten bevidst om, at det vil blive problematisk at fastholde en stærk luthersk profil. De gør det da heller ikke lettere for sig selv, når de eksempelvis støtter op omkring et arrangement, hvor Michael Harry fra Den karismatiske Bevægelse deltager. Pga. dette tosidede ønske om, på den ene side at være lutherske og på den anden side at fastholde kontakten til andre karismatiske bevægelser, kritiserer den øvrige vækkelsestradition over flere omgange DO, på trods af den lutherske forankring. Videre er det her vist, hvordan DO udvikler sig fra en klassisk stævnebevægelse til en moderne menighedsorganisation.

Det er i sidste afsnit forsøgt undersøgt, om man kan opspore en eventuel udvikling i forholdet mellem DO og den øvrige vækkelsestradition. Dette har kun til en vis grad kunne lade sig gøre. Man kan ikke lave en præcis skel mellem IM, KFS og LM. Men man kan spore en tendens, som viser, at mens LM og IM er mest skarpe i deres afvisning af DO, er KFS flest steder åbne overfor fornyelsen.

Det er i de fleste sammenhænge de eksakt samme ting, som trækkes frem i polemikken, som da man i 1989 valgte at opstarte DO; nemlig vægtningen af erfaringen, herunder Åndsdåben, samt det tværkirkelige arbejde.

Vurdering af polemikken:

Spørgsmålet om tværkirkelighed tages op til kritik af bl.a. Jens Jørgen Rasmussen, Leif Andersen, Jens Bruun Kofod og Nikolai Techow, samt i Budskabet fra 2006 og 2008. Jeg vil her sætte spørgsmål ved, om ikke et folkekirkeligt engagement i virkeligheden er et udtryk for et mindst lige så bredt samarbejde, som det præsenteret

hos DO. Folkekirkens bredde ses ofte som noget positivt⁴², men når det gælder karismatiske bevægelser, så er bredde noget farligt. I Folkekirken står alle da også i princippet på samme bekendelsesgrundlag. Spørgsmålet er dog, om ikke de differentierede "tolkninger" af Biblen, og derved af bekendelserne, i Folkekirken⁴³ er et udtryk for et mindst lige så bredt teologisk samarbejde, som når man i DO vælger at samarbejde tværkirkeligt på grundlag af de oldkirkelige bekendelser. I Morten Munchs lejlighedsskrift fra 1989 skriver han, hvordan man i tværkirkeligt arbejde, foruden de oldkirkelige bekendelser, bør dele den reformatoriske arvs centrum: retfærdiggørelse af tro alene (Munch 1989, 4). Er denne forståelse da mere tværkirkelig end den, de differentierede tolkninger i Den Dansk Folkekirke er et udtryk for?⁴⁴

Den anden kritik af DO er i vægtningen af erfaringen. Et af problemerne ved DO er efter min vurdering, at den har svært ved at tage ordentligt afstand til problematiske fænomener og bevægelser (eks. Toronto-bevægelsen). Bevægelsens teologiske bredde gør, sammen med vægtningen på erfaringen, at man har svært ved at afgrænse sig fra eventuelle teologiske skråplan. Dette skyldes muligvis, at DO ikke ser det som sit formål at tage vare på en bestemt teologi men at bringe fornyelse til den danske kirke. Det har dog været denne mangel på lærebevidsthed, som har gjort, at det ikke er lykket DO at blive en bredere fornyelsesbevægelse. Og det har været en af grundene til, at man gang på gang er blevet kritiseret i diverse teologiske spørgsmål.

Jeg har valgt ikke at præsentere nogen samlet vurdering af hverken DO's historiske udvikling eller forholdet til den øvrige vækkelsestradition. Jeg vil ikke tage stilling til, om DO's fremvækst samlet må siges at være en positiv eller negativ udvikling i det danske vækkelsesmiljø. Materialet er fremlagt, så det derved bliver lettere at tage stilling til problematikken i fremtiden.

DO's historie var historien om den udskældte gruppe i det danske kirkelige miljø, som ønskede at starte en karismatisk luthersk fornyelsesbevægelse. Bevægelsen voksede sig større og endte med at blive en stor og indflydelsesrig menighedsorganisation.

⁴² Her henvises bl.a. til undersøgelsen "Karma, Koran og Kirke", som viser, at 71% (50%: "i nogen grad", 21%: "i høj grad") af Folkekirkens medlemmer ser den religiøse mangfoldighed som en berigelse for kirken (Christensen m.fl. 2007, 199)

⁴³ Med "differentierede "tolkninger" af Bibelen" forstås, den forskel i bibelsyn som et orthodoxt/konservativt bibelsyn i forhold til et narrativt bibelsyn eksempelvis er et udtryk for.

⁴⁴ Det bemærkes, at man ikke nødvendigvis i den øvrige vækkelsestradition ser Folkekirkens bredde som noget positivt. I så rettes vurderingen ikke direkte mod denne.

Perspektivering:

I projektet ovenfor findes en del ubehandlede områder, som kalder på videre undersøgelse. Som perspektivering for dette projekt nævnes her kort fem områder, det senere ville være interessant at dykke dybere ned i:

a) At trække linjer fra hele kirkehistorien, og undersøge i hvor høj grad der findes en rød tråd fra pinsebevægelsen til Den karismatiske Bevægelse til karismatisk fornyelse.

b) At undersøge hvor skellet mere præcist går mellem Den karismatiske Bevægelse og karismatisk fornyelse? Er der tale om to forskellige bevægelser eller det i virkeligheden bare de samme personer, som går nye veje for at bringe fornyelse til de eksisterende kirker? Her kunne det være interessant at diskutere forskellige teorier om de karismatiske "bølger" i det 19. århundrede.

c) At undersøge forskelle og ligheder mellem DO og andre nordiske landes karismatiske fornyelsesbevægelser. Hvordan har historien spillet ind på, at de har udviklet sig i forskellig retning?

d) At undersøge forskelle og ligheder mellem DO og Oxford-gruppe-bevægelsen. Her kunne man undersøge, hvilke faktorer, som gjorde, at Oxford-gruppe-bevægelsen havde en forholdsvis kortvarig levetid, for at spørge om det samme kunne blive gældende DO.

e) At undersøge hvilke områder i nutidig praksis og teologi i IM, LM og KFS, som har haft direkte link til pinsebevægelsen, den karismatiske bevægelse og karismatisk fornyelse. Eksempelvis i forståelsen af nådegaver, i tilbedelsespraksis, i kirketænkning, i ledertræning osv.

Summary:

In the BA-project at hand, the history of the Danish charismatic renewal movement "Dansk Oase" ["the Danish Oasis-movement"] and the relation to the older Danish revivals is described.

At first the history of the neopentacostal Charismatic Movement is presented to draw perspectives to the nonpentacostal charismatic renewal. Afterwards the history of the charismatic renewal is presented. A group of renewed charismatic Christians invited some from the older Danish revivals to a number of conventions to discuss the possibility to initiate a network-based movement in Denmark for the sake of bringing renewal to the Danish church. At the conventions, however, the two groups split up because of theological differences. Shortly after, the charismatic part of the conventions founded Dansk Oase.

In the beginning "Dansk Oase" mainly concentrated on rallies. But after a merger, in 2002, with another Danish organisation, churches and communities could now be members of the movement. Today after 20 years Dansk Oase has grown into an influential movement in the broader Danish church. Even though Dansk Oase founded themselves on the Lutheran confessions, the older Danish revivals have attacked the movement on various fields. Particularly two points has been attacked: the baptism of the Holy Spirit and their ecumenical understandings. Though some of the older revivals are beginning to open up against Dansk Oase, there are still theological differences between them.

Litteraturliste

Selvvalgt litteratur

- Andersen, Leif **90**
1988 *Kære karismatiske venner*, Lohses Forlag
- Bruun, Flemming Thejlmann **1**
2008 "Hvad kan vi lære af Dansk Oase (2)" - *Budskabet – Tidsskrift for bibelstudium, trosliv og Mission*, 3. udgave, 6
- Christensen, Jens Ole **2**
2008 "Rummelighed", *Budskabet – Tidsskrift for bibelstudium, trosliv og Mission*, 3. udgave, 2-3
- Fogh, Niels Jørgen; Christensen, Stig; Andersen, Leif; Munch, Morten,; Christensen, Torben Juul; Jensen, Mogens G. **36**
(Forkortes "Fogh mfl.")
1989 *Åndelig fornyelse og luthersk teologi*, (dokumenter fra Vejen-konventernes teologiske arbejdsgruppe 1986-1989), ikke publiceret. Venligst udlånt af Ingolf Henoeh Petersen, 1-36 (egne sidetal).
- Föller, Oskar **16**
1994 *Charisma und Unterscheidung*, 3. Oplag, 1997, R. Brockhaus Verlag, Wuppertal. 10-26
- Hansen, Peter Nord **4**
2006 "Oasebevægelsen – en aktuell udfordring til missionsforeningerne", *Budskabet – Tidsskrift for bibelstudium, trosliv og Mission*, 3 udgave. 4-7
- Hansen, B. Døssing (forkortes "Døssing Hansen") **41**
2008 *Karismatisk fornyelse i Danmark*, ProRex Forlag, 91, 127-146, 147-165
- Jensen, K. Lindhardt **1**
1989 "Indre Mission og karismatikere – Indre Missions svar til Helge Pahu", *Kristeligt Dagblad*, 20. juni.
- Johanson, Anne Mie Arndt Skak **3**
2006 "Oasebevægelsen i dag" *Budskabet – Tidsskrift for bibelstudium, trosliv og Mission*, 3 udgave, 13-15
- Kofod-Svendsen, Flemming **9**
2008 *Tro til tiden. Det kristne studenterarbejdes historie i Danmark*, Credo. Forlagsgruppen Lohse, 269-274, 307-309
- Langagergaard, Poul **28**
1995 *Toronto-bølgen – hvem, hvad, hvorfra?*, egen udgivelse.
1989a Hele kirken som en Oase – i *Kristeligt Dagblad*, 20. maj, 8.
- Larsen, Kurt E. **4**
2008 "Dansk Oases forhistorie", *Budskabet – Tidsskrift for bibelstudium, trosliv og Mission*, 3. udgave, 8-11
- Madsen, Ole Skjerbæk **4**
1995 *Genoprettelse – en bog om Helligånden, kirken og den karismatiske fornyelse*, Forlaget Scandinavia, 319-323

Munch, Morten	10
1995 "Toronto – indhold og emballage" <i>Kristeligt Dagblad</i> , 29. december, s. 9	
1989 <i>Karismatisk fornyelse og luthersk tradition. Et lejlighedsskrift</i> . Egen udgivelse, 1-9	
Nissen, Henri	2
1989 "Dansk OASE-bevægelse stiftes nu" – <i>Udfordringen</i> , 11. maj, 1; 5.	
Olsen, Peter	6
2008 "Økumenik og Oase" - <i>Budskabet – Tidsskrift for bibelstudium, trosliv og Mission</i> , 3. udgave, 18-23	
Pahus, Helge	1
1989 "Replikker og spørgsmål til IM" <i>Kristelig Dagblad</i> , 8. juni, 4	
Rask, Peter	2
2008 "Hvad kan vi lære af Dansk Oase (1)", <i>Budskabet. Tidsskrift for bibelstudium, trosliv og Mission</i> , 3. udgave, 4-5	
Rasmussen, Jens Jørgen	9
2006 "Fejl i forsyningslinjerne. En kritisk vurdering af typiske træk ved forkyndelsen i Dansk Oase", <i>Budskabet. Tidsskrift for bibelstudium, trosliv og Mission</i> , 3. udgave, 9-12	
2008 "Den artikel kirken står og falder med", <i>Budskabet – Tidsskrift for bibelstudium, trosliv og Mission</i> , 3. udg., 12-16	
Simonsen, Karina	2
2008 "Hvad kan vi lære af Dansk Oase (3)" <i>Budskabet – Tidsskrift for bibelstudium, trosliv og Mission</i> , 6-7	

Hjemmesider:

1: http://danskoase.dk/index.php?id=1043 (<i>Dansk Oase: Hvem er vi?</i>)	1
2: http://danskoase.dk/index.php?id=1072 (<i>Dansk Oase: Hvad vil vi?</i>)	1
3: http://danskoase.dk/index.php?id=1174 (<i>Dansk Oase: Værdier</i>)	1
4: http://danskoase.dk/index.php?id=1076 (<i>Dansk Oase: Historie</i>)	1
5: http://danskoase.dk/index.php?id=1078 (<i>Dansk Oase: Samarbejdspartnere</i>)	2
6: http://danskoase.dk/index.php?id=1081 (<i>Dansk Oase: Menigheder</i>)	1
7: http://danskoase.dk/index.php?id=1055 (<i>Dansk Oase: Præstenetværk</i>)	1
8: http://danskoase.dk/fileadmin/user/DanskOase/Netvaerk/Menighedsnetvaerket_-_april_2009.pdf	5

9:	http://www.danskoase.dk/fileadmin/user/DanskOase/Organisation/Stabsdokumenter/Derfor_arbejder_Dansk_Oase_okumenisk.pdf	4
10:	www.danskoase.dk/fileadmin/user/DanskOase/Ressourcer/Artikler/Cantalamessa_responsum.pdf	8
11:	www.danskoase.dk/fileadmin/user/DanskOase/Ressourcer/Artikler/Retfaerdiggoerelse_ved_tro__et_Oase_dokument_2007.pdf	4
12:	http://www.danskoase.dk/fileadmin/user/DanskOase/Organisation/Stabsdokumenter/DO_Vedtægter_Marts_2009.pdf	4
13:	http://www.religion.dk/artikel/68237:Spoerg-om-kristendom--Indre-mission-og-karismatisk-kristendom	1
14:	http://www.see-j.net/index.php/nt/article/view/46/43 (Artikel: En vurdering af Raniero Cantalamessa's teologi.)	28
15:	http://www.dlm.dk/nyheder/2008/underskriftindsamling-mod-lms-ledelse/pg4/	1

Bilag

Bilag 1:	Mailkorrespondance mellem Anne Mie Skak Johanson & Levi Dørken	2
Bilag 2:	Velkommen til Sommer-OASE	3
Bilag 3:	Referat fra OASE-møde 001, 9/10 1989	3
Bilag 4:	Referat fra OASE-møde 002, 28/11 1989	2
Bilag 5:	Vedtægter for Dansk Oase 1993	1
Bilag 6:	Vedtægter for Dansk Oase 1992	1
Bilag 7:	Vedtægter for Dansk Oase 1989	1
Bilag 8:	Vedtægter for Dansk Oase 1996	1
Bilag 9:	Udvælgelseskriterier ved optagelse af nye i ledelsesgruppen i Dansk Oase	1
Bilag 10:	Forretningsorden for Dansk Oase, 1996	4
Bilag 11:	Dansk Oases holdning til fremvæksten af nye lutherske menigheder i og udenfor Folkekirken, 1996	1
Bilag 12:	Oase Visioner, Morten Munch, 1995	1
Bilag 13:	Præsentationspapir om Dansk Oase, årstal ukendt	1
Bilag 14:	KFS's landsudvalgs udtalelse om åndelig fornyelse, 1987	3
Bilag 15:	Vurdering af den åndelige situation i KFS, Ingolf Hensch Petersen, 1987	4
Bilag 16:	Jens Jørgen Rasmussen: drøftelser om KFS' forhold til den karismatiske bevægelse, årstal ukendt	8

Bilag 17	Hans Peder Nielsen: Brev inden første Vejen-konvent, 1988	1
Bilag 18	Interview med Anne Mie Skak Johanson, 21/4 2009 af Levi Dørken	4
Bilag 19	Dansk Oases lederskab gennem tiderne (1989-1999)	1
Bilag 20	Foredrag ved Jens Petter Jørgensen ved "organisasjonernes fellesråds årsmøde" 1984	8
Bilag 21	Vedtægter for Dansk Oase 2002	8
Pensum		386

Supplerende litteratur

Andersen, Børge Haahr

1989 "Den er rivende gal", *pro FIDE*, nr. 5,

Andersen, Leif

2005 *Den karismatiske dimensions udfordring til min teologi*, (foredrag på Menighedsfakultetet). <http://www.teologi.dk/player.php?file=/fileadmin/ep.teologi.dk/Lyd/Open/01201MF-TemadagErfaringsdimensionen3af4AndersenLeif050329.mp3>. Foredraget er ikke publiceret på dansk men kan findes upubliceret.

1995 "Læserbrevene. Et svar". *pro FIDE* (om Totonto-bevægelsen), nr. 6, 19-30

Boysen, Svend C.; Christensen, Stig; Pahus, Helge

1976 *Ild. Åndelig fornyelse*. Pionerforlaget – Interskrift.

1980 *Ild fænger*. Forlaget Scandinavia.

Christensen, Berit Schelde; Mortensen, Viggo; Viftrup, Lars Buch (forkortes Christensen mfl.)

2007 *Korma, Koran og Kirke – Religiøs mangfoldighed som folkekirkelig udfordring*. Forlaget Univers, Højbjerg

Friis, Kristian

1977a "Den karismatiske bevægelse", *Indre Missions Tidende*, 124-26

1977b "Den karismatiske bevægelse", *Indre Missions Tidende*, 124-27

Hansen, Peter Nord

1995 "Toronto-bølgen", *pro FIDE*, nr. 4, 22-24

Holm, Kjeld (red.)

1990- *Dansk Kirkeliv*

1991

Holt, Paul

1961- *Kirkelig forening for den Indre Mission i Danmark gennem 100 år:*

1976 *1861-1961*, Bethesdas Boghandels Forlag.

Kristensen, Kurt

1997 *IMU siger nej til tværkirkelighed – hvorfor?*, upubliceret.

- Langagergaard, Poul
1989b *Ånd på os... – om Åndsudrustning og nådegaver*, Lohses Forlag, Fredericia.
- Larsen, Kurt E.
1986 *Indre Mission i ny tid*. Lohses Forlag
- Lausten, Martin Swarz; Lillie, Eva Louise; Licht, Christian de Fine (red.)
1996 *Kirkehistoriske Samlinger*
- Lundgren, Ivar
1970 *Pinse på ny – Rapport om vekkelse i dag i gamle kirker*. Filadelfiaforlaget A.s
- Nissen, Henri
2007 "Pionér er død" *Udfordringen*, uge 33.
- Kappelgaard, Finn
1982 "KFS og det tværkirkelige" *pro FIDE*, nr. 6.
- Rasmussen, N. O.
1971 *Den karismatiske vækkelse – pinse på ny?* Dansk Luthersk Forlag
1974 *Åbenbaringstro eller sværmeri? Den karimatiske vækkelse på ny*. Dansk Luthersk Forlag
- Synan, Vinson
1997 *The Holiness-Pentacostal Tradition*, Eerdmans, Michigan.
- Techow, Nicolai Rafael; Kofoed, Jens Bruun
2006 "En vurdering af Raniero Cantalamessa's teologi", *See-j*, www.see-j.net.
- Techow, Nicolai Rafael
2007 *Kære Dansk Oase – Hvor står I? – et delvist og foreløbigt responsum ad responsus*, Glostrup d. 28. August. Venligst tilsendt af Nicholai Techow.

Supplerende hjemmesider:

- 18:<http://www.campingland.dk/nyheder/shownews.asp?ID=476>
- 19:<http://www.dlm.dk/index.php?section=kirkehistorisk-baggrund&print=1>
- 20:<http://www.kfs.dk/uploads/media/31.pdf>
- 21:http://danskoase.dk/fileadmin/user/DanskOase/Netvaerk/Menighe dsnetvaerk/Menighedsnetvaerket_-_april_2009.pdf
- 22:http://jesusnet.dk/index.php?special_id=21&svar_id=856
- 23:http://en.wikipedia.org/wiki/Toronto_Airport_Christian_Fellowship
- 24:http://en.wikipedia.org/wiki/Association_of_Vineyard_Churches
- 25:http://www.kfs.dk/nyheder/article1/browse/2/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=659&tx_ttnews%5BbackPid%5D=34&cHash=4e103564ec

Fællespensum

- Bebbington, D. W. : Evangelicalism in Modern Britain, a history from the 1730s to the 1980s, Grand Rapids 1989: 229-248
- Beck, Vilhelm : Hvorpaa skulle vi kende Aanderne ?, i : Indre Missions Tidende 1895, p. 305-320
- Blumhofer, E. L. & Balmer, R. (ed.): Modern Christian Revivals, Chicago 1993
- Brorson, H. A.: Guds igenfødte ny-levende sjæle, i: Malling 1962: 68-69
- Christensen, T. - Göransson, S. : Kyrkohistoria 3, Lund 1976: 461-475
- Collins, Owen: The oral history of christianity, London 1998 (kildesamling)
- Ebenezer - Kirkelig Forening for den Indre Mission i Danmark gennem 60 Aar, v. A. Fibiger, København 1921.
- Ekstrand, S. (red.): Pietistisk og hermhutisk väckelseskultur i Norden, Åbo 2006
- Finney, C. G. : Lectures on revivals of religion, - edited by William G. McLoughlin, Cambridge, Mass. 1960: 10-23
- Gaustad, E.S. (red.) : A documentary History of Religion in America since 1865, Grand Rapids 1983
- Graham, B.: "What Ten Years Have Taught Me" (1960), i: Gaustad 1983: 512 - 516
- Gregersen, Gunnar: Mit Valg, i: Vort møde med Oxford-gruppen - syv personlige vidnesbyrd, Kbh. 1935, p. 24-35
- Holt. P: Kirkelig Forening for den indre mission i Danmark 1861-1961, Kbh. 1961ff
- Hylson-Smith, K.: The Churches in England from Elizabeth I to Elizabeth II, Vol. II: 1689-1833, London 1997: 119-172
- Boysen, S.C. & Christensen, S. & Pahu, H. (red): Ild fænger, København 1980
- Jarlert, A.: The Oxford Group, Group revivalism and the Churches in Northern Europe, 1930-1945, with Special Reference to Scandinavia and Germany, Lund 1995: 34-50
- Jenkins, P.: The Next Christendom. The Coming of Global Christianity, New York, Oxford University Press: 2002: 55-78
- Larsen, K.E. : Pietismebegrebet og Danmark, i: Ekstrand 2006: 11-25
- Larsen, K.E. : Fra Christensen til Krarup. Dansk Kirkeliv i det tyvende århundrede. Fredericia, Lohse 2007:191-216
- Lausanne Pagten, <http://www.lausanne.org/da/Lausanne> 1974
- Lehmann, H.: Zur Definition des Pietismus, i: Zur neueren Pietismusforschung, (ed. M. Greschat), Darmstadt 1977, p. 82 – 90
- Lindhardt, P. G. : Vækkelse og kirkelige retninger, 3. udg, Århus 1978: 20-51
- Madsen, C.: Brev til dronningen, i: Holt 1961ff: 33-34
- Madsen, O. Skjerbæk: Pinseoplevelsen, i: Genoprettelse - en bog om Helligånden, kirken

- og den karismatiske fornyelse, København 1995, p. 219 - 252
- Malling, A. : Dansk salmehistorie II, København 1962
- Mason, C. H. : Speaking in tongues, i: Gaustad, E.S. (red.) : A documentary History of Religion in America since 1865, Grand Rapids 1983, p. 300 - 303
- Moe, O.: "En Indre Missions vækkelse" (1921), i Ebenezer, p. 64-66
- Neiiendam, M: Erik Pontoppidan I (1698-1735) – Studier og Bidrag til Pietismens Historie, Kbh 1930: 20-44 (pietismens baggrund)
- Nielsen, M.: Breve til Grundtvig og kongen, i: Thomsen 1960: 112-115 + 119-122
- Noll, Mark A.: A history of Christianity in the United States and Canada, Grand Rapids 1992: 85-113
- Noll, Mark A.: The Rise of Evangelicalism. The Age of Edwards. Whitefield and the Wesleys, Leicester 2004: 69-91
- Nordiska Historikermötet, Historiallinen Arkisto 62, Helsingfors 1967
- Olesen, E.: De frigjorte og trællefolket, København 1996
- Olesen, E. : Kampen om Midtjylland, i: Århus stift 1983: 54-78
- Pahus, Helge: Et nyt syn på vores kristenliv og menighed, i: Boysen m.fl. (red.) 1980: 136-146
- Pontoppidan, E. : "Om den hellige Daabs Sakramente", i: Pontoppidan, E : Sandhed til Gudfrygtighed, p. 161 - 177
- Pontoppidan, E.: Sandhed til Gudfrygtighed, udg. København 1902
- Schjørring, J. H. (red.): Nordiske folkekirker i opbrud - national identitet og international nyorientering efter 1945, Århus 2001: 247-249, 297-311
- Søe, N. H.: Luther og Oxford, Kbh. 1935: 5-36
- The Doctrine of the Church of God in Christ, <http://www.cogic.com/doctrine.html> (23-12-2008)
- The General Council of the Assemblies of God – Statement of Fundamental Truths, <http://www.ag.org/top/beliefs/Statement-of-fundamental-truths.html> (23-12-2008)
- Thomsen, N. : De stærke jyder og haugianerne - breve fra en vækkelse, København 1960
- Thyssen, A. P. : " Danmark", i: De religiösa folkrörelserna och samhället ca. 1750-1850", i Nordiska Historikermötet, Helsingfors 1967: 7 - 38
- Whitefield, G.: "The indwelling of the Spirit: the common Privilege of all believers", i : Collins 1998: 303-318
- Århus stift, 21.årgang, 1983